

Nova Gorica, 3. 3. 2026

SPOROČILO ZA JAVNOST – 43. SLOVENSKI TEDEN BOJA PROTI RAKU

Od 2. do 8. marca obeležujemo **43. slovenski teden boja proti raku**, letos pod geslom »**14 pogumnih korakov za življenje brez rakov**«. Osrednja tema letošnjega tedna je **posodobljeni Evropski kodeks proti raku**. Tokratna izdaja kodeksa (5. v 40 letni zgodovini), temelji na najnovejših znanstvenih dokazih, ki so jih sistematično pregledali in ovrednotili vodilni evropski strokovnjaki. Kodeks vsebuje 14 jasnih, razumljivih in izvedljivih priporočil, namenjenih tako posameznikom kot tudi politikom in odločevalcem, z namenom pomagati ljudem pri sprejemanju informiranih odločitev za zmanjšanje tveganja za raka.

Kako je glede pojavnosti raka v Sloveniji

V Sloveniji število novih primerov raka narašča. Po podatkih Registra raka RS je leta 2022 v Sloveniji za rakom zbolelo približno 19.000 ljudi – več kot 10.000 moških in skoraj 9.000 žensk. Umrlo je skoraj 6.400 ljudi. Medtem med nami živi že več kot 130.000 oseb, ki so kadarkoli zbolele za rakom. Ti podatki terjajo premišljene ukrepe na vseh ravneh – od preventive/preprečevanja in zgodnjega odkrivanja do dostopnega in kakovostnega zdravljenja ter celostne rehabilitacije pacientov.

Kakšne informacije prinašamo med slovenskim tednom boja proti raku

Najpogostejši raki so: prostate, pljuč, dojk, rak debelega črevesa in danke (RDČD) in melanom, saj njihov delež med vsemi raki sega proti 60%. V marcu še posebej izpostavljamo RDČD ter pripadajoči presejalni program **Svit** (sekundarna preventiva). 4. marca pa obeležujemo tudi Mednarodni dan ozaveščanja o HPV (humani papiloma virus), to pa je glavni povzročitelj raka materničnega vratu (RMV).

V Sloveniji skušamo obvladovati breme raka med populacijo s primarno preventivo (Evropski kodeks proti raku), z zgodnjim odkrivanjem (sekundarna preventiva skozi presejalne programe), hitro diagnostiko in s multidisciplinarnim zdravljenjem (kemoterapija in radio terapija, kirurgija, tarčna in imunska terapija). Temu naj sledi izboljševanje kakovosti življenja in celostno rehabilitacijo. Prepočasi razvijamo paliativno oskrbo.

Še vedno nas skrbi slabo preživetje rakov trebušne slinavke (6.po pojavnosti), požiralnika, jeter in žolčnika. Zgodnje odkrivanje raka je tesno povezano s preživetjem: zgodnje odkritje – dobra prognoza. Pojavnost pri nekaterih rakah lahko občutno izboljšamo tudi z dobro odzivnostjo v presejalne programe za zgodnje odkrivanje predrakavih in rakavih sprememb Svít, DORA in ZORA. To so uveljavljeni državni presejalni programi, ki so dobro organizirani, mednarodno priznani in sprejeti med prebivalci, saj pomembno prispevajo k zgodnjemu odkrivanju in k boljšim izidom zdravljenja RDČD, raka dojk in RMV. Vsako leto v njih sodeluje več kot 400.000 ljudi.

V Sloveniji pripravljamo (v pilotski fazi) dva sekundarna presejalna programa: PETER (za raka prostate) in LUKA (za raka pljuč), imamo pa še enega primarnega, in sicer za raka želodca (TOGAS; testi na H. Pylori). To je potrebno tudi zato, ker samo priložnostno merjenje specifičnega antigena PSA (pri prostati) ne daje optimalnih rezultatov. Podatki jasno govorijo v prid organiziranemu in tveganju prilagojenemu presejanju.

O tej temi slovenska onkološka stroka razlaga, da pri presejalnih programih ne gre samo za presejanje, pač pa za celotno klinično pot, ki se začne še pred vstopom bolnika v zdravstveni sistem. Na klinični poti sta dve skupini bolnikov: zdrava populacija – prek presejanja ter ljudje s simptomi, ki pridejo po ozdravitvi. Za dobre izide zdravljenja in preživetje bolnikov z rakom je torej potrebno oboje – zagotoviti zgodnje odkrivanje in zdravljenje simptomatskih bolnikov. S presejalnimi programi (tudi z uvedbo novih) bomo dvignili incidenco, izboljšali preživetje in zvišali prevalenco bolnikov z rakom.

Kakšni so ključni izzivi oz. problemi v slovenski onkologiji

Ključni izzivi so časovni interval do postavitve diagnoze, strah pred zamudami ter psihološke, socialne in ekonomske posledice pri diagnozi ter pričakovani uspeh zdravljenja. Za bolnike je najhujše obdobje čakanje na diagnozo. Zato slovenska onkologija teži k multidisciplinarni konzilijarni obravnavi bolnika, pri čemer je personalizirana (individualizirana) medicina ključnega pomena, kar terja standardizacijo postopkov in stalno

Društvo ko-RAK.si • Ulica Gradnikove brigade 47 • 5000 Nova Gorica
080 16 11 • info@ko-rak.si • www.ko-rak.si
DŠ: SI 95368698 • SI56 0400 0027 8747 289, odprt pri OTP banka d.d.

konzilijarno vodenje z nadzorom kliničnih kazalnikov ter vsekakor splošno uvedbo sistema kakovosti (*kakovost = varnost pacientov*). Tukaj naletimo na organizacijske probleme in razlike med različnimi zdravstvenimi inštitucijami, na pomanjkanje standardnih protokolov, omejeno informacijsko podporo, administrativne obremenitve, časovne in kadrovske omejitve ter neenak dostop do napredne diagnostike.

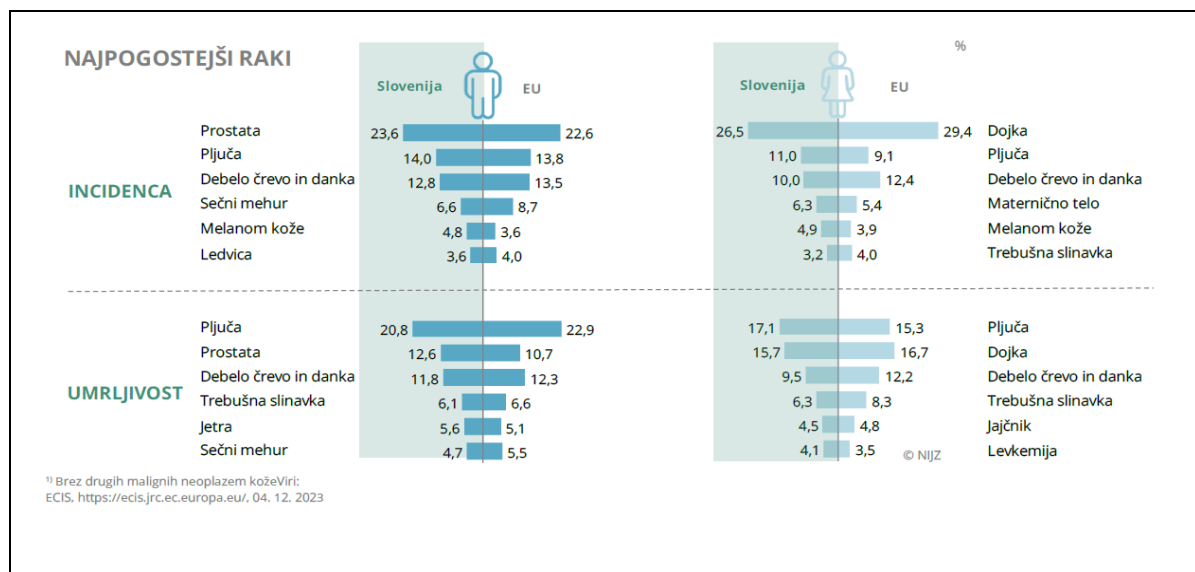
Nekaj podatkov in informacij

Tab. 1.: Svit – odzivnost (66% od vseh vabljenih) in rezultati presejanja v letu 2025

SLO: regije	Σ	moški	ženske	Goriška: občine	Σ	moški	ženske
6. CELJE	65,84%	59,88%	71,52%	Renče-Vogrsko	74,96%	68,35%	81,64%
9. KOPER	62,64%	57,40%	67,62%	Tolmin	70,51%	66,52%	74,47%
1. KRANJ	69,93%	64,94%	74,64%	Kobarid	69,74%	63,48%	76,52%
5. LJUBLJANA	66,50%	60,75%	71,80%	Brda	68,47%	66,37%	70,46%
8. MARIBOR	63,41%	57,78%	68,81%	Šempeter-Vrtojba	68,26%	62,14%	74,24%
7. MURSKA S.	65,25%	60,01%	70,14%	Miren-Kostanjevica	67,86%	64,86%	70,86%
4. NOVA GORICA	66,94%	61,96%	71,85%	Ajdovščina	66,71%	61,21%	72,23%
2. NOVO MESTO	67,70%	61,32%	73,84%	Vipava	65,84%	59,81%	72,01%
3. RAVNE N.K.	67,45%	62,63%	72,00%	Kanal	65,48%	59,95%	71,03%
Σ- SLOVENIJA	66,00%	60,41%	71,28%	Nova Gorica	64,64%	59,55%	69,49%
				Bovec	61,51%	57,46%	65,65%
				Σ GORIŠKA	66,94%	61,96%	71,85%

V letu 2025 je v presejalnem programu Svit bilo vabljenih na testiranje kar 322.786 oseb, odzvalo se jih je pa 212.052. Med vsemi analiziranimi vzorci je bilo 10.270 pozitivnih (krvavitev v vzorcu). Vsi ti so dobili napotilo na kolonoskopijo. Dejansko je bilo izvedenih nekaj manj kolonoskopij – 10.058. Med temi je bilo odkritih 206 primerov raka in 1.860 primerov napredovalih neoplazij (to so predrakave spremembe z velikim tveganje razvoja raka) in skoraj 4.000 različnih oblik polipov.

Tab. 2.: Najpogostejše lokacije raka in umrljivost po spolu, Slovenija in EU; Vir: Zdravstveni statistični letopis Slovenije, NIJZ

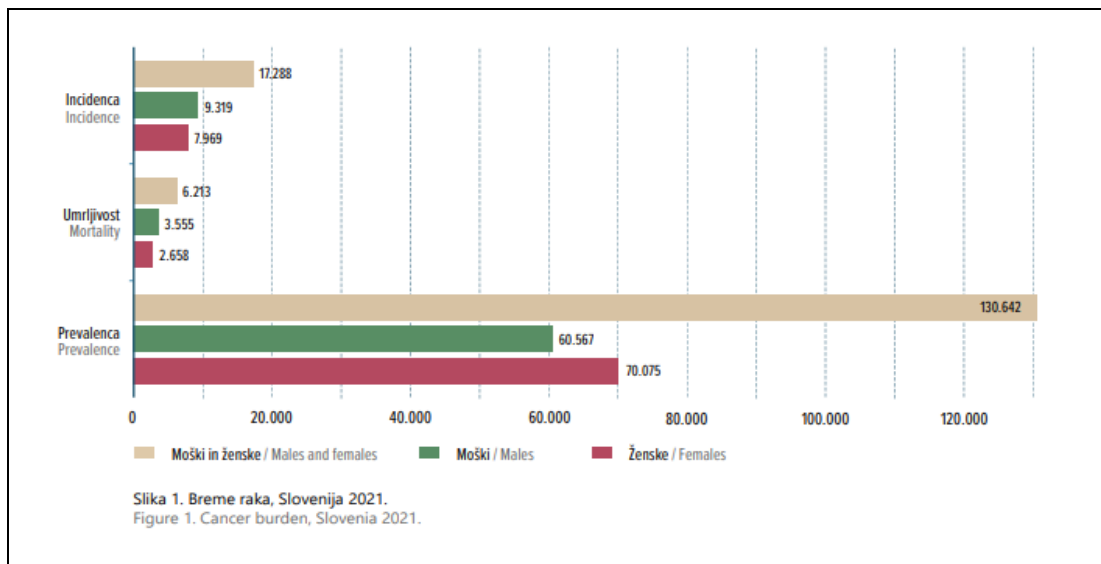
Razvoj onkologije je neustavljiva in tudi v Sloveniji na področju obravnave raka dosegamo vidne uspehe. Pri obravnavi pacientov poudarjamo **pomen celostne obravnave in rehabilitacije** bolnikov z rakom. In prav tukaj igra veliko vlogo civilna društva (NVO) skupaj z drugimi družbenimi deležniki skozi skupnostni pristop s programi integrirane preventive ter s krepitvijo zdravja. S sorazmerno majhnimi vložki in ozaveščanjem, tudi na podlagi navodil prenovljenega Evropskega kodeksa, upošteva 14 preprostih nasvetov, bomo lahko v Sloveniji dosegli zmanjšanje pojavnosti vseh rakov do 40 %.

Tab. 3.: Petletno preživetje (s 95 % intervalom zaupanja) bolnikov z rakom, 2013-2017 in 2018-2022, Slovenija

Vir: Rak v Sloveniji, letno poročilo Registra raka Republike Slovenije za leto 2022

Tab.4.: prevalenca raka, Slovenija 2021

Vir: Register raka RS, 2021

Za več informacij smo vam na voljo na info@ko-rak.si ali na tel. št. 041 632 284.

pridr. prof. dr. Marko Vudrag, dr. med., I. r.
predsednik Društva ko-RAK.si

Društvo ko-RAK.si • Ulica Gradnikove brigade 47 • 5000 Nova Gorica
080 16 11 • info@ko-rak.si • www.ko-rak.si
DŠ: SI 95368698 • SI56 0400 0027 8747 289, odprt pri OTP banka d.d.